

Müşfiqdən dərs almış səhnə fədaisi

Xalq artisti Məhəmməd Burcəliyev səmərəli fəaliyyəti ilə Azərbaycanın teatr və kino mədəniyyətində iz qoymuş sənətkarlardandır. Düz 30 il əvvəl – 80 yaşında dünyasını dəyişsə də, tez-tez xatırlanır, gənc nəsle nümunə göstərilir.

Məhəmməd İsmayıl oğlu Burcəliyev 1914-cü il aprel ayının 25-də Şəki şəhərində anadan olub. 16 yaşında Bakıya gəlib və fabrik-zavod məktəbində oxuyub. Ədəbiyyat müəllimi şair Mikayıl Müşfiq olub. Elə sənətə də şairin şeirlərinin təsiri ilə könül verib. Sonra Fəhlə Pedaqoji Texnikumunda təhsil alıb. Məzun günündə təşkil olunan konsert programında gənc Məhəmmədin çıxışını bəyənen Səbit Rəhman onu Şəki Dövlət Dram Teatrına dəvət edib. Bir neçə ildən sonra o, Gəncə teatrında çalışmağa başlayıb və ömrünün sonuna qədər orada parlaq obrazlar qalereyası yaradıb.

Bir müddət əvvəl "XQ"-də Məhəmməd Burcəliyevin teatr və kino yaradıcılığı haqqında onun oğlu Anar Ərtoğrul Burcəliyevin qələmə aldığı "Gəncənin unudulmaz şəkili aktyoru" adlı xatirə oçerki dərc edilib. Buna görə də unudulmaz sənətkarın yubileyi günündə onun zəngin yaradıcılıq yolunun yalnız bəzi ibrətamiz məqamlarını xatırladıq.

...Məhəmməd Burcəliyev 1944-1945-ci illərdə Fikrət Əmirovla birlikdə ilk dəfə olaraq Gəncə Dövlət Filarmoniyasını yaradaraq buranın direktoru kimi də fəaliyyət göstərib.

...O, həmçinin, 1950-1955-ci illər ərzində Gəncə Dövlət Dram Teatrının direktoru olub. Görkəmli aktyor 1955-ci ildə respublikanın Əməkdar artisti, daha 3 il sonra isə Xalq artisti fəxri adlarına layiq görülüb.

... Vaxtilə "Kommunist"-in (indiki "Xalq qəzeti") müxbiri olmuş yazıçı-publisist, Əməkdar jurnalist Əhməd İsayev 1989-cu ildə yazırdı: "Əsl el adamıdır. Kim-sənin xeyrindən-şərindən qalmaz. Elə ki, qəlbini açdın, qaşığı-kömək umdun, o dəqiqə qabağa düşür, ərki çatan yerə məsləhətə, minnətə gedir. Özünün min bir qaşığı var. Yaşa dolub, oğul-uşağı da çox. Özgə dərdinə isə laqeyd qala bilmir. İllah da ki, aktyor ola, rejissor ola! 50 ildən çoxdur səhnəyə bağlanıb. Aktyor kimi, rejissor kimi. Bir silsilə komik obrazlar qalereyası yaradıb. Hamının sevimli-si, ağsaqqalı olub. Gəncə Dövlət Dram Teatrının səlnaməsinə adı əbədlilik yazılıb. Xalq artisti Məhəmməd Burcəliyev".

...Bu isə Məhəmməd Burcəliyevin öz xatirələrindəndir: "1951-ci ilin soyuq yanvar ayı idi. Bir gün xəbər gəldi ki, Mir Cəfər Bağırov Ənvər Məmmədخانlının "Şərqi səhəri" pyesinin tamaşasına baxacaq. Mən də teatrın direktoruyam, həm də baş rollardan birini oynayıram. Fikrim bu oldu ki, Mir Cəfər Bağırovdan teatrın təmir olunmasını xahiş edim. İşiqçılara tapşırıdım ki, Bağırov rolunu ifa edən aktyor, Xalq artisti Əşrəf Yusifzadə səhnəyə çıxan kimi projektorları tuşlasınlar lojada oturmuş katib Mir Cəfər Bağırovun üstünə. Ümid edirdim ki, bu, ona xoş gələr, mən də, fursətəkn teatrın dərdlərini deyə bilərəm. Tamaşa qurtardı, qulbeçələrdən biri rəngi qaçmış halda qrim otağına gəlib dedi ki, Burcəliyev, "Kişi" səni çağırır. Onun sifətində mən öz faciəmi oxudum. Dedim, axı hələ qrimi silməmişəm. Doğrusu, minlərlə ada-

mı gedər-gəlməzə göndərən, elə bizim teatrdan Ələkbər Seyfini sürgün etdirən Bağırovlə üz-üzə gəlməyə qorxdum. Qulbeçə getdi, bir azdan sonra daha qağıdıb bildirdi ki, Bağırov deyir, eybi yoxdur, qrimdə gəlsin. Sanki Sibirin şaxtası dondurdur burnumu..."

Mir Cəfər Bağırov onu xeyli süzdükdən sonra, gülümsünərək: "Təbrik edirəm, – deyib. – Yaxşı tamaşaçısıdır. Bəs teatrın binası niyə soyuqdur?" Direktor cəsərətə gəlib vəziyyəti izah edəndən sonra "Yoldaş Bağırovu"un tapşırığı ilə elə ertəsi gün teatrdə təmir işləri başlanıb.

Bax, belə ürəkli kişi olub Məhəmməd Burcəliyev. Düz 61 il səhnədə oynayıb, həyatda isə heç vaxt, necə deyirlər, rola girməyib. Elə buna görə də hamının sevimlisi olub, indi də adı böyük hörmət-izlətlə çəkilir.

İndi isə onun oğlu Anar Ərtoğrulun atası haqqında dediklərini yada salaq: "Onun bir çox fikrini cib dəftərçəmə qeyd edirdim. Bir dəfə dedi: – Tamaşaçı teatrdə hər şeydən əvvəl aktyor yaradıcılığına baxmağa gəlir. O teatr bədbəxtidir ki, onun kollektivində tamaşaçı tərəfindən sevilən aktyoru yoxdur. O aktyor xoşbəxt-dir ki, onun öz tamaşaçısı var. Keçmişdə teatr sahibləri tamaşaçı tərəfindən sevil-məyən aktyorları işə götürməzdilər... Tamaşa maraqlı, məzmunlu olanda həmişə gəlirlər, baxırlar, xoş sözlər də deyirlər. Budur, Altay Məmmədovun "Kişilər" və ya Əfqanın "Qız atası" komediyaları 30 ildən çoxdur ki, oynanırlar. Həmişə də salon adamlı dolu olur..."

Atam tək-cə Gəncə Dövlət Dram Teatrının səhnəsində Əfqanın "Qız atası" komediyasında Cavad kişi obrazı ilə 35 ildə 3000 dəfədən artıq çıxış edib. Bu, hər sənətkarə qismət olan rekord deyil".

Unudulmaz sənətkar olan Xalq artisti Məhəmməd Burcəliyev hələ çox-çox illər öz xatirələrinin işığında uzun bir yol gedəcək. Ruhu şad olsun!

Ə.ƏLİYEV
XQ